

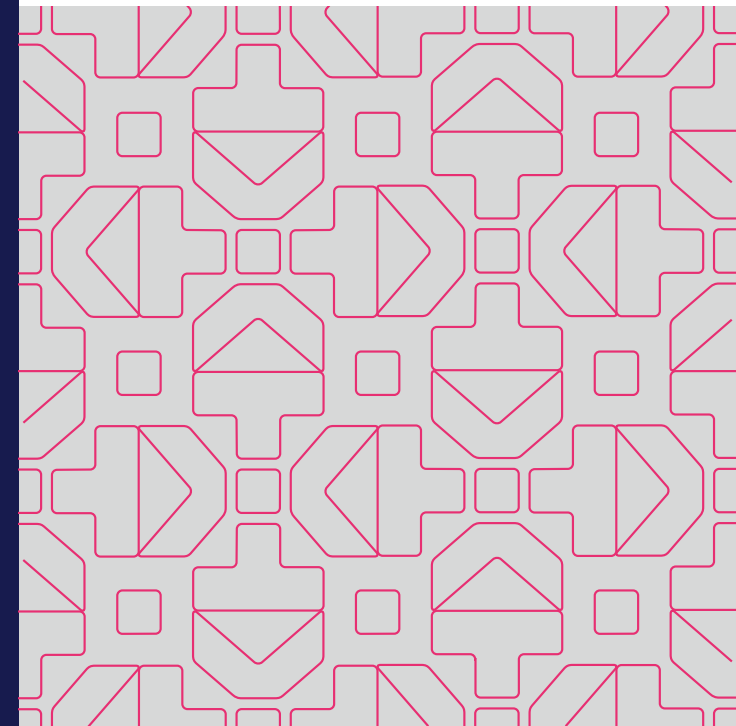
Universell utforming av læringsmiljøet

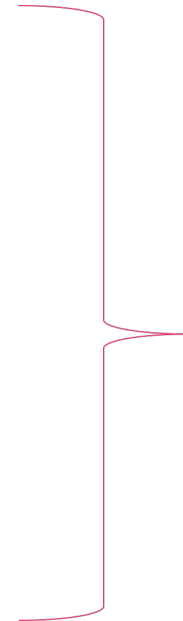

Arbeidsseminar om universell utforming

Tromsø, 7.-8.9.2023

Bjørnar Kvernevik og Elinor Olaussen

Direktoratet for
høyere utdanning
og kompetanse

Vi styrker fremtidens
uddanning og
kompetanse

Roller

Faglig rådgiver

Iverksetter

Samordner

Avdeling for universell utforming og læringsmiljø

Fagområder

Avdelingens kjerneoppgaver

**Hva er universell
utforming?**

Universell utforming er utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming

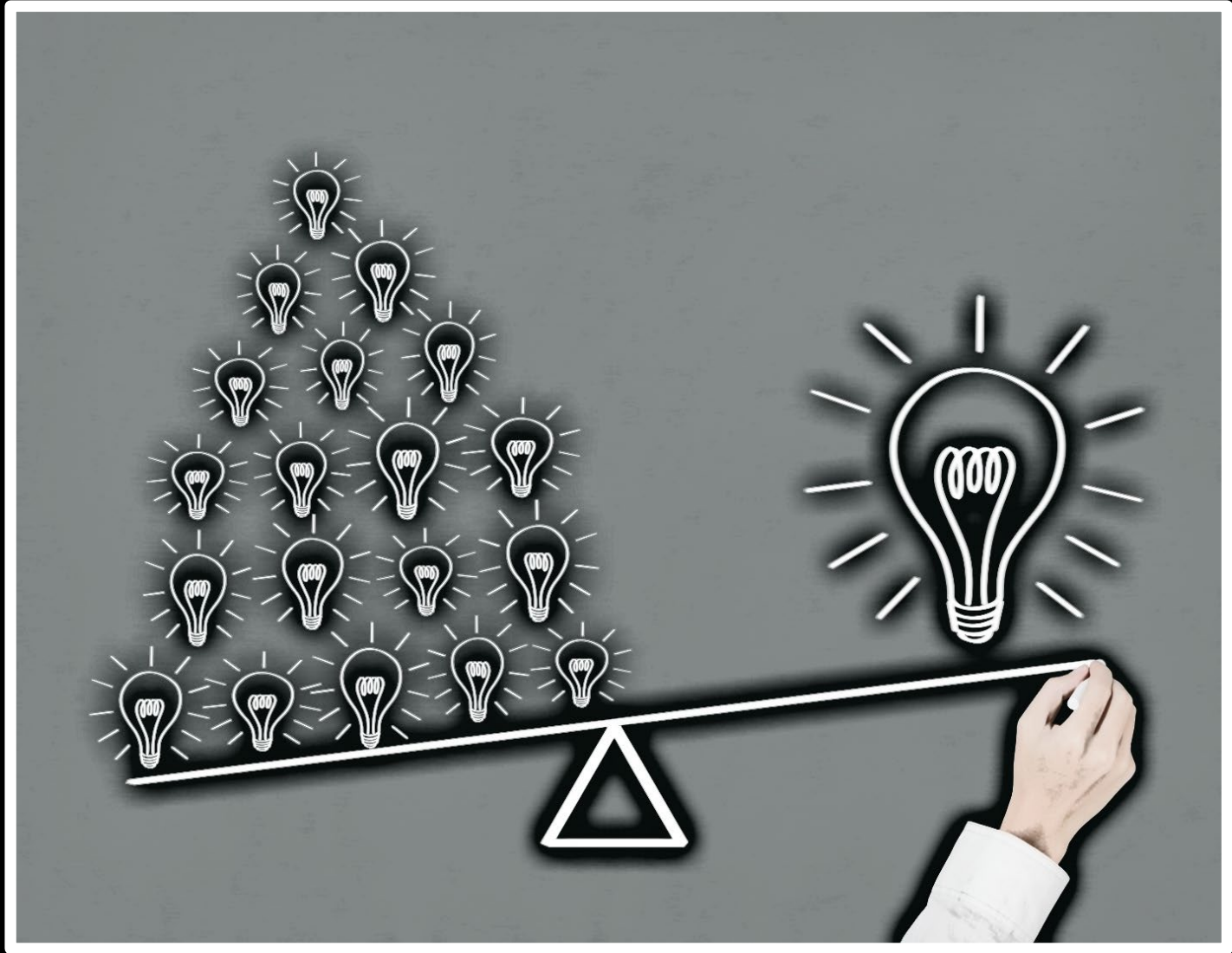
FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Strategi og tenkemåte

- Forhåndsplanlegging
- Flexibilitet
- Brukermedvirkning
- Kontinuerlig forbedring
- Mer enn minstekrav

Universell utforming i høyere utdanning

To strategier for inkludering

Universell utforming

Av hovedløsningen

- Proaktivt – forebyggende aktivitet

Individuell tilrettelegging

Der universell utforming ikke er tilstrekkelig

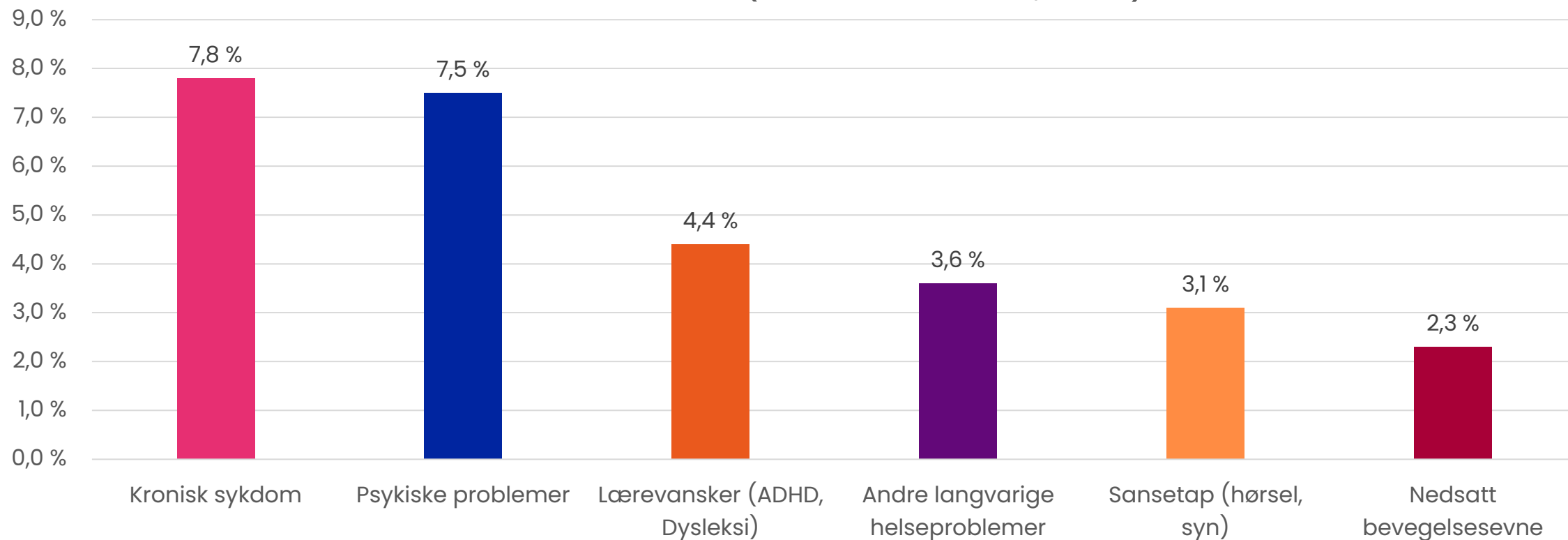
- Reaktivt – når et behov har oppstått

**Hvorfor jobbe med
universell utforming?**

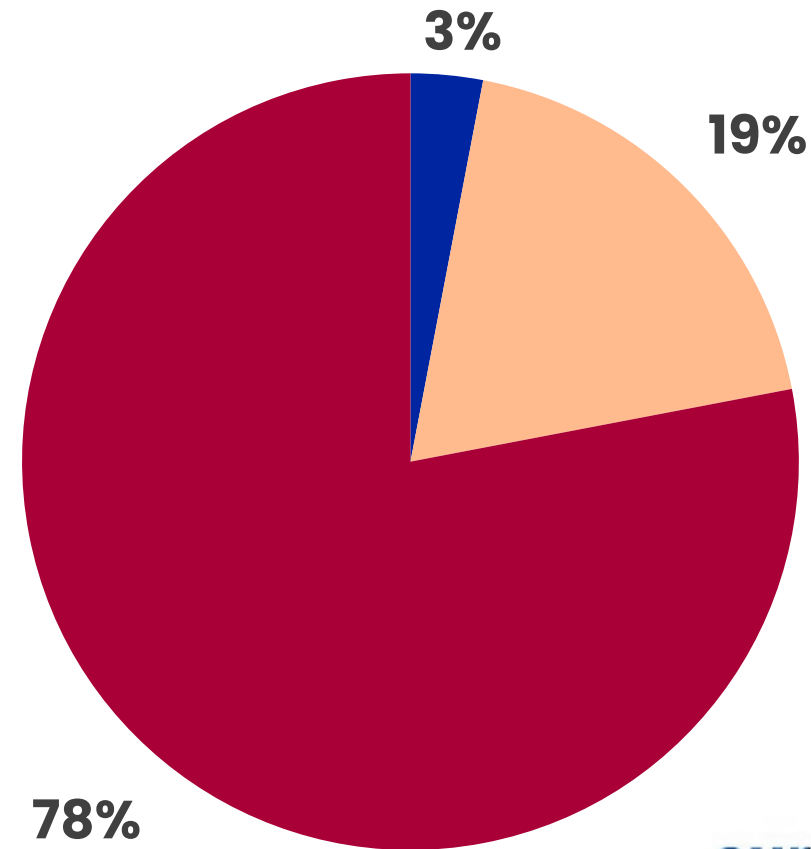
#1: Antall studenter med funksjonsnedsettelse

23 % av studenter i Norge rapporterer funksjonsnedsettelse
N=10 363 (Eurostudent VII, 2021)

#2: Flest usynlige funksjonsnedsettelse

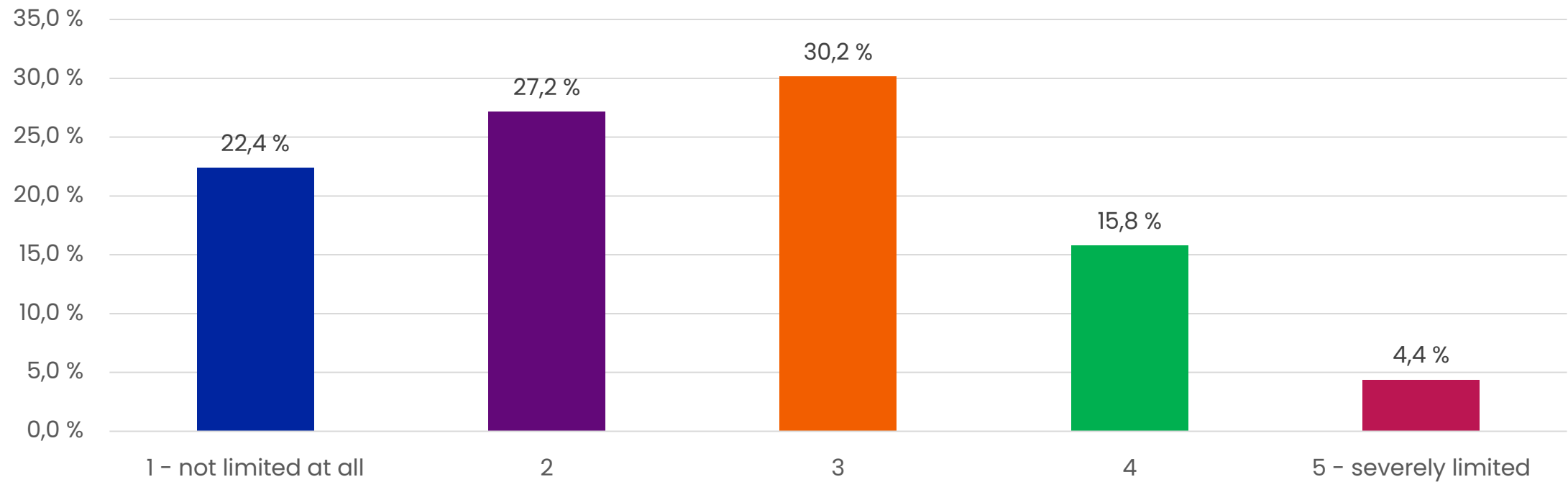
- Andre kan se min funksjonsnedsettelse umiddelbart
- Andre vil merke over tid at jeg har en funksjonsnedsettelse
- Min funksjonsnedsettelse er ikke synlig/merkbar for andre

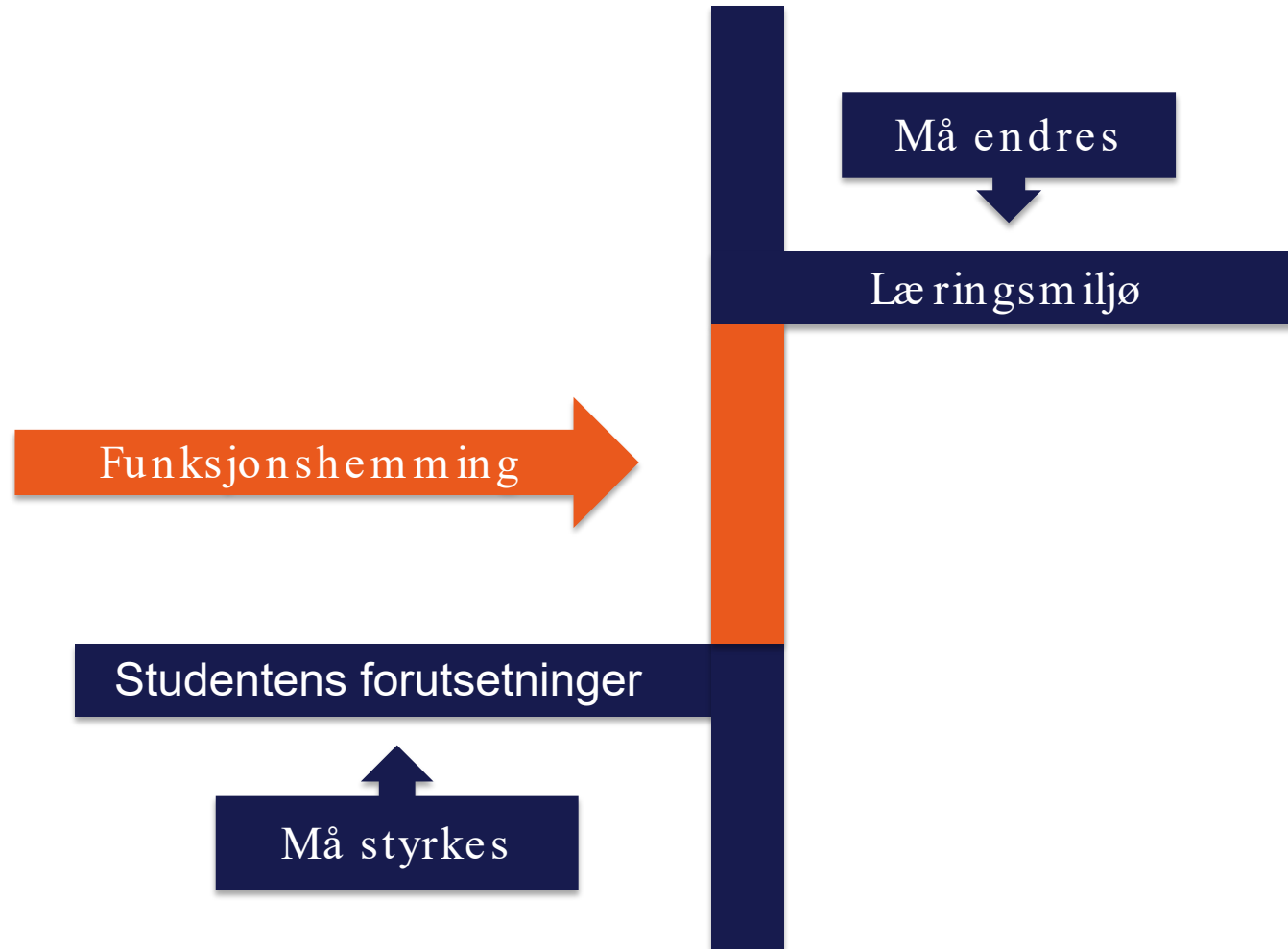
eurostudent.eu
★★★★★★

#3: Mange opplever begrensninger i studiet

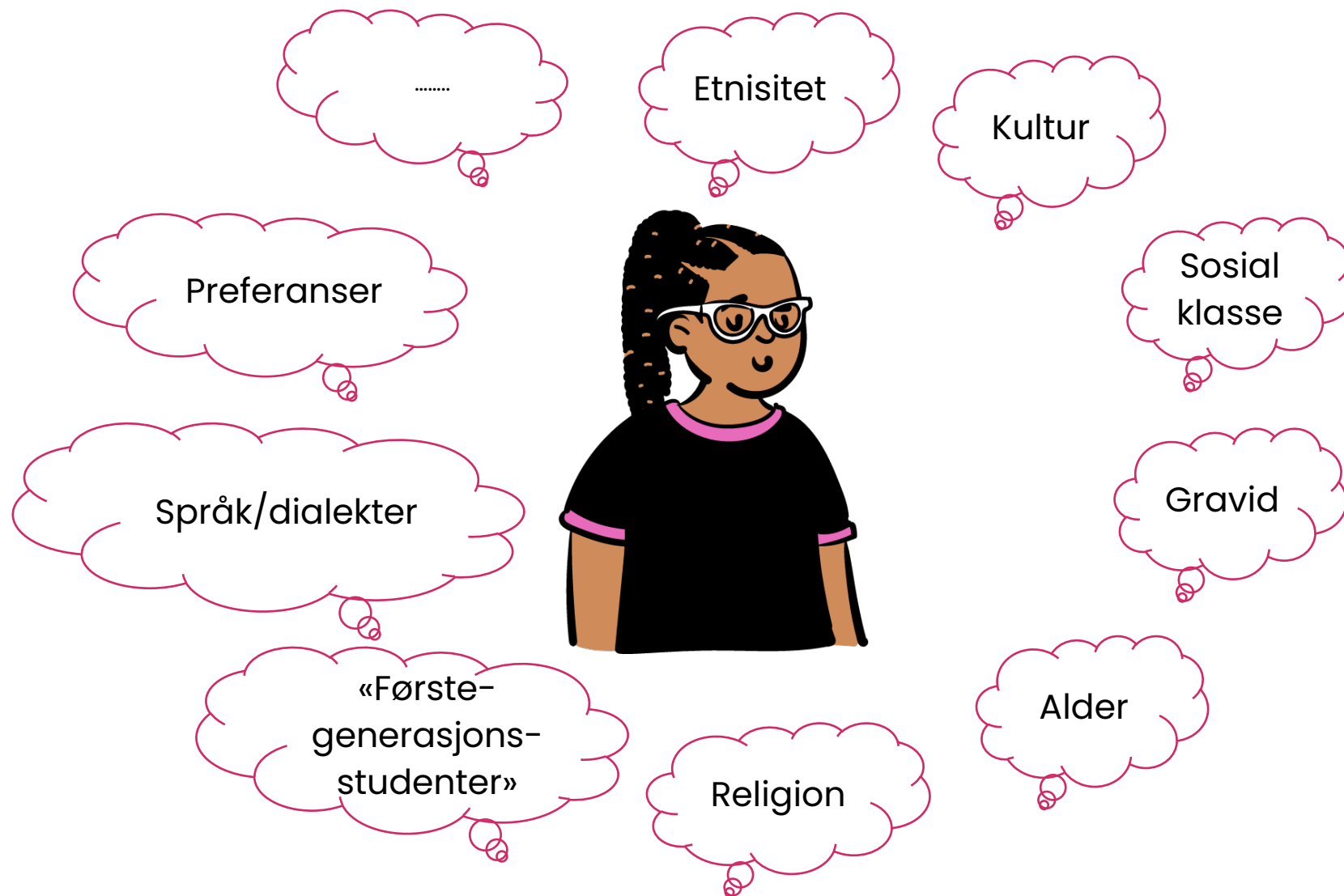
Students with impairments (Norway)

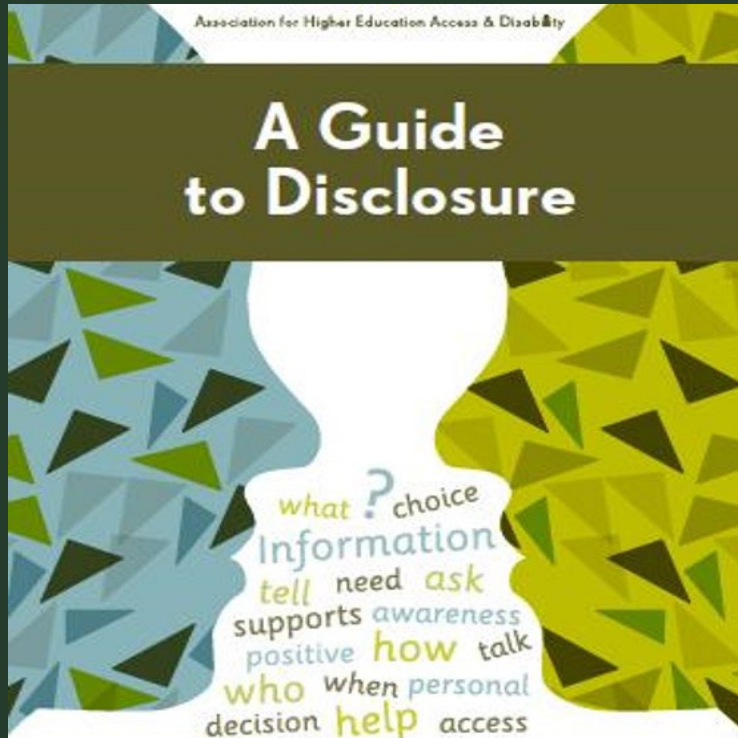
#4: Uu kan redusere graden av funksjonsnedsettelse

#5: Uu gir bedre kvalitet for alle

#6: Ivaretar studenter som ikke er åpne om funksjonsnedsettelse

Mange studenter vegrer seg fra å være åpen om sin funksjonsnedsettelse, selv om de har både krav på og behov for inkluderingsstrategier.

#7: Konkurransefortrinn

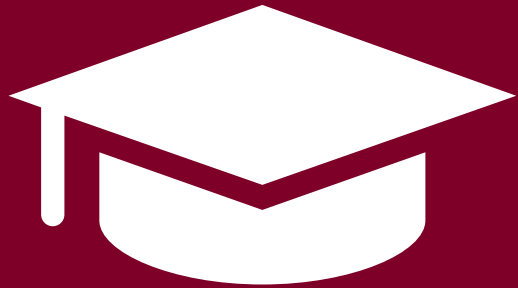

Rykte – inkluderende institusjon

«Ser på studentene som kundene sine»

- Høyskolen Kristiania

#8: Utdanning stor betydning for arbeidsdeltakelse

4,5

...ganger høyere sjanse for å være i arbeid dersom de har tatt høyere utdanning

Forventninger til lærestedene

FN-konvensjonen CRPD

FNs Bærekraftsmål

Regjeringens handlingsplaner

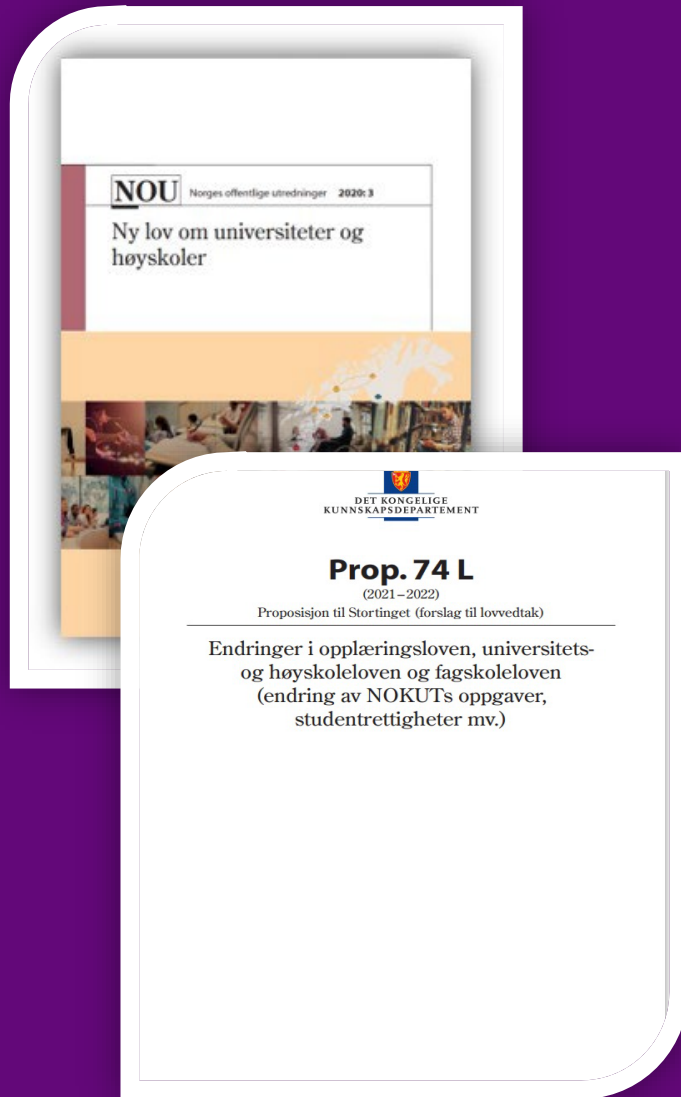
..for universell utforming

.. for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Universitets- og høyskoleloven – krav til universell utforming

UHL § 4-3

- (2) Styret skal sørge for at institusjonens alminnelige funksjoner er universelt utformet.
- (4) I et helhetlig læringsmiljø inngår fysiske, digitale, organisatoriske, pedagogiske og psykososiale forhold.
- (4) Læringsmiljøet er de forholdene som virker inn på studentenes muligheter til å tilegne seg kunnskap, og som er av betydning for studentenes fysiske og psykososiale helse. (...)

Universitets- og høyskoleloven – tilretteleggingsplikten

Husk å se sammenheng mellom det individuelle og det generelle

- § 4-3 c.
- (1) Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen

Departementet presiserer institusjonenes ansvar

Bekymret for om institusjonene har gjort reelle vurderinger av kravene i loven om individuell tilrettelegging.

Det må vurderes konkret hva den enkelte student har behov for.

Tilrettelegging kan skje både gjennom generelle tiltak ovenfor hele studentgruppen og gjennom spesifikke tiltak rettet kun mot den aktuelle studenten.

TILRETTELEGGING

KD: «Ser alvorlig» på historier om manglende tilrettelegging

Kunnskapsdepartementet ber alle institusjoner om å gå gjennom rutiner og sørge for tilrettelegging for studenter som trenger det.

Krav om handlingsplan

Alle læresteder skal derfor ha handlingsplaner for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter som trenger det.

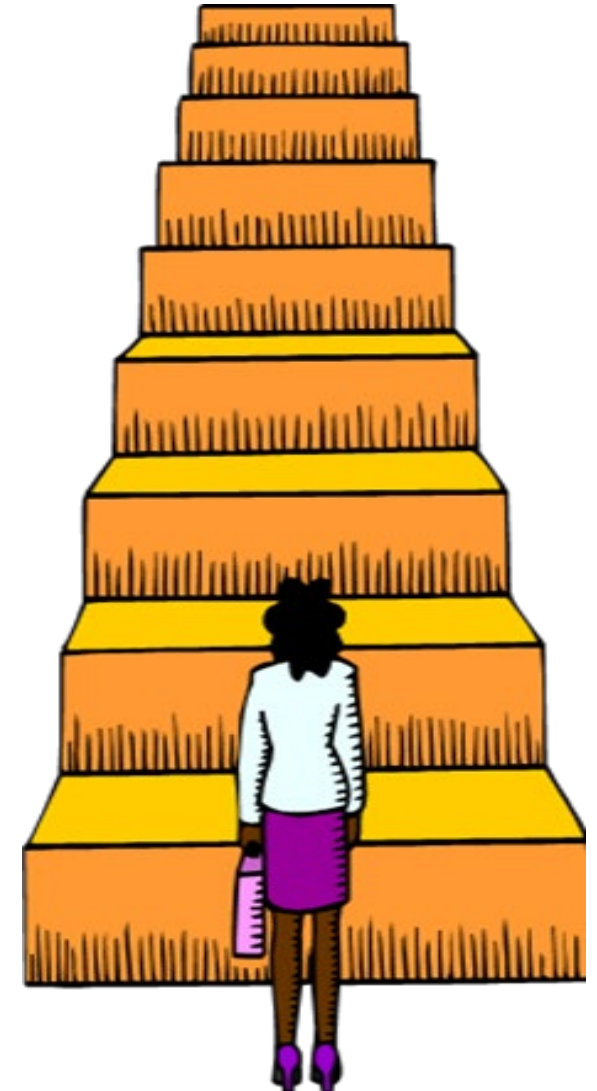
Prop. 89 L (2018 – 2019) Endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven, s. 30

Likestillings- og diskrimineringsloven, § 19 og § 24 + Prop. 126L (2022-2023). Lov om universiteter og høyskoler, s. 186.

Barrierer og utfordringer

- Ressursbarriere
- Kunnskapsbarriere
- Teknologibarriere
- Kulturbarriere

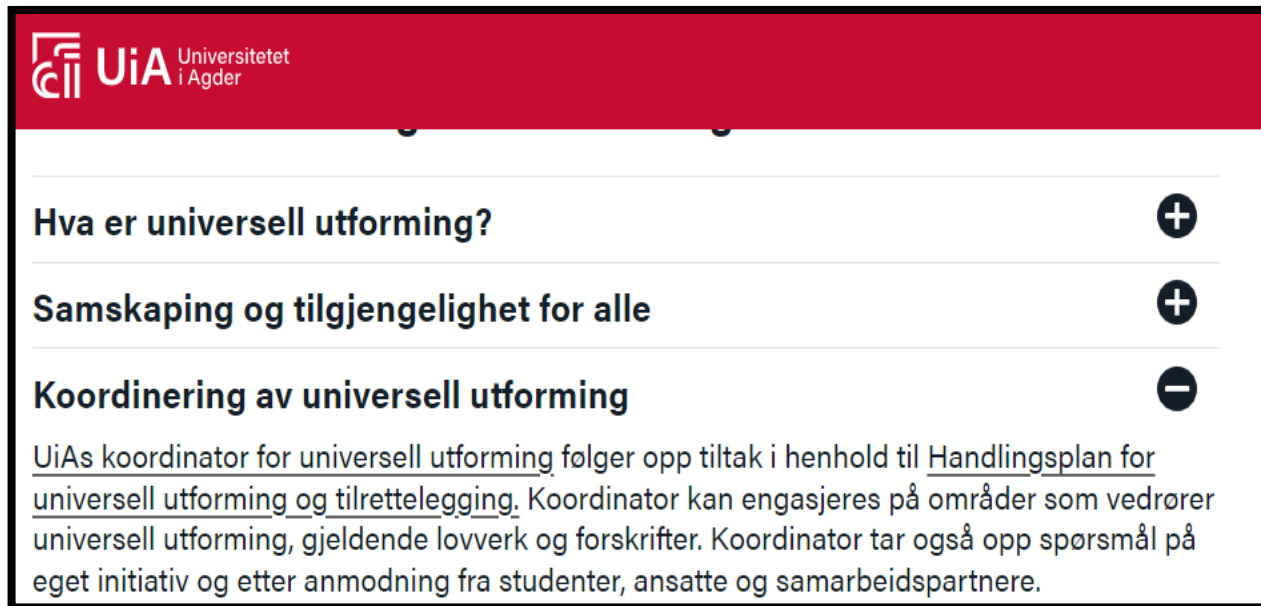

Eierskap og kunnskap på alle nivå

Makronivå	Rektorat, faglige og administrative ledere Eierskap, satsninger og prioriteringer, forventningsavklaring. Formål og konkretisering av mål gjennom planarbeid.
Mellomnivå	Forvaltning: Enhetsledere, systemeiere, støttetjenester Innkjøp og utvikling av systemer. Rutiner og retningslinjer for implementering. Opplæring av ansatte. Støttetjenester, ekspertkompetanse.
Mikronivå	Faglærere, innholdsprodusenter Utforming av undervisning, læringsaktiviteter, vurderingsmetoder. Produksjon av dokumenter, video, læringsmateriell, bøker.

Gode eksempler

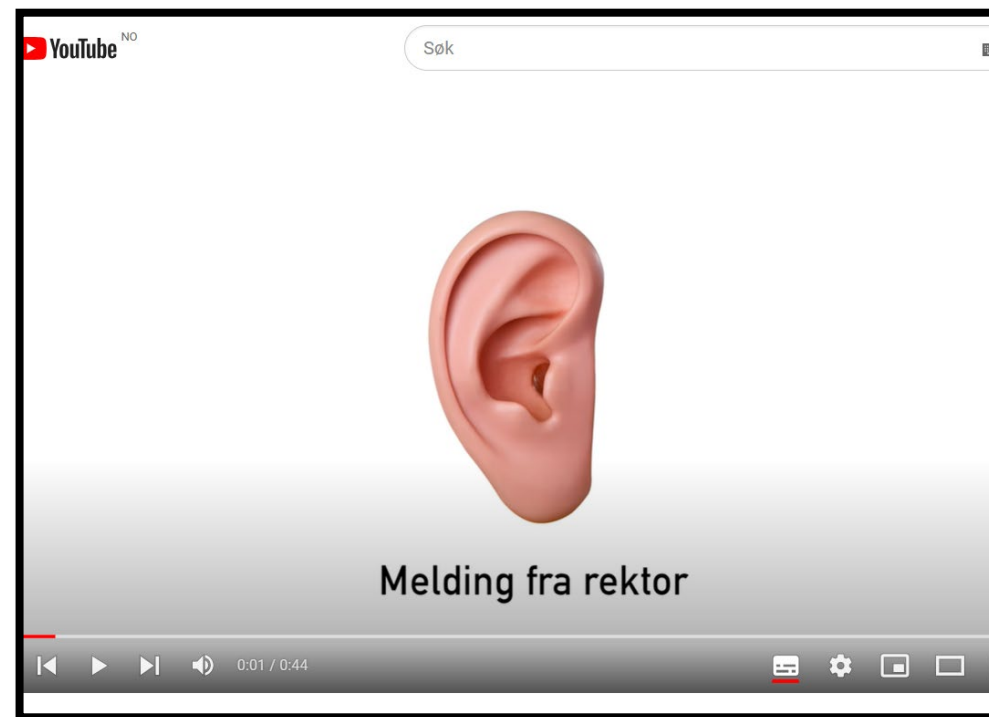
- Uu-koordinator
 - [Sentralt \(Eks. UiA\)](#)
 - Spesifikt knyttet til deler av læringsmiljøet. [Eks. HVL](#)
- Uu-kampanje
 - Eks. [Satsing på uu \(USN\)](#)
 - Eks. [Info-kampanje om mikrofon \(NTNU\)](#)
 - Eks. [Bruk mikrofon \(rektor, NTNU\)](#)

UiA Universitetet i Agder

- Hva er universell utforming? +
- Samskaping og tilgjengelighet for alle +
- Koordinering av universell utforming -

UiAs koordinator for universell utforming følger opp tiltak i henhold til [Handlingsplan for universell utforming og tilrettelegging](#). Koordinator kan engasjeres på områder som vedrører universell utforming, gjeldende lovverk og forskrifter. Koordinator tar også opp spørsmål på eget initiativ og etter anmodning fra studenter, ansatte og samarbeidspartnere.

YouTube NO Sø

Melding fra rektor

0:01 / 0:44

Tilskuddsmottakere

- **Fagskolen Rogaland** fikk 200 000 til å utarbeide en veiledende læringsmiljøplan for fagskolen, som tar utgangspunkt i både det pedagogiske og organisatoriske læringsmiljøet – i tillegg til det digitale
- **NLA høghskolen** fikk 100 000 kroner til en fagdag for å systematisere arbeidet med universell utforming og tilrettelegging, forankret i plan- og strategiarbeidet ved institusjonen. Dette skal resultere i en veileder til bruk for ansatte ved institusjonen, som vil være et kompetansehevende verktøy.
- **Høghskolen Kristiania** fikk 160 000 til å utvikle vurderingsformer som er tilgjengelig for alle. Målet er å lage et kurs for ansatte om universell utforming og vurdering, med konkrete eksempler på universelt utformede løsninger.
- **Fagskulen Vestland** fikk 150 000 til å utvikle og gjennomføre et kurs for lærerne ved fagskolen, for å øke bevisstheten omkring studenters rettigheter og viktigheten av inkludering og tilrettelegging.

Direktoratet for
høyere utdanning
og kompetanse

Ta gjerne kontakt!

- www.universell.no
- Spørsmål til avdelingen:
universell@hkdir.no
- Spørsmål til
tilretteleggingsnettverket:
universell@universell.no